

Hitler gjorde en ende på surrealismen

Ikke blot var Rita Kernn-Larsen en kvinde, der drømte om at blive kunstner. Hvad der var svært nok. Men hun var også en kunstner, der ville være surrealist. Med to udstillinger samler interessen sig om denne kunstner, der i sin kamp for anerkendelse måtte kæmpe mod mere end ét handicap.

KUNST

PETER MICHAEL HORNUNG

Der var engang, det ikke var nogen dans på roser at være surrealist i det bornerte Danmark. Og det er ikke engang så længe siden. Det var dengang, en stor surrealist som Wilhelm Freddie endnu ikke var repræsenteret på andre museer end - Kriminalmuseet. Dengang var det heller ikke lykken at være en kvinde med ambitioner om at ville leve som netop kunstner på trods af sit køn. Så hvis man som Rita Kernn-Larsen både tilhørte kvindeskønnen og den surrealistiske bevægelse, føltes tilværelsen meget utaknemmelig.

Derfor måtte man som kunstner gribe efter de chancer, som andre nationer kunne give én. Det er derfor, historien om Rita Kernn-Larsen ikke kan genfortælles med det danske kunstliv som eneste baggrund. For hun opholdt sig meget i udlandet: i Norge, England og især Frankrig. Det var primært provinsialismen og bornertheden i det hjemlige kunstmiljø, der tvang hende til denne 'udlændighed'.

I 1920'erne lod hun sig uddanne på en tegneskole i Oslo. I 1929 flyttede hun til Paris, hvor hun - ligesom en anden vigtig dansk kunstner, Franciska Clausen - blev elev af den franske kubist Fernand Léger på hans Académie Moderne. Efterhånden blev hun også Légers assistent og havde endda status af mesterelev. Men den relation varede kun, til 'elven' nærmede sig

KROPSTRÆER. Rita Kernn-Larsen udforskede en surreel forbindelse mellem kroppe og træer i billedet 'Træpantomime' fra 1934, som findes i Randers Kunstmuseums samling.

Foto: Randers Kunstmuseum

surrealismen, som ikke var den maskininspirerede kubist Légers kop te. Så kom Kernn-Larsen tilbage til Danmark blandt andet for at deltage på en stor international udstilling 'Kubisme-surrealisme', som Den Frie Udstillingsbygning lagde hus til i 1935.

Senere fulgte andre opsigtsvækkende surrealistudstillinger i både London, New

York, Paris, Gloucester, Toronto og Lund. Af dem var 'Exposition Internationale du Surréalisme' på Galerie Beaux-Arts i Paris ret speciel.

Her skulle gæsten som et kuriosum selv sørge for belysningen, for eksempel med en stavlygte, hvis man ønskede at se de udstillede genstande. For rummets mørklægning var et kollektivt vilkår for alle besøgende. Med surrealismen handlede det også om at få mennesker til at opleve kunst på en ny måde. Det kunne ligefrem kræve et benspænd.

Hvis der eksisterede et surrealistisk jetset på dette tidspunkt, i 1930'erne, var Kernn-Larsen medlem af det. Men anerkendt var hun ikke uden for den kontroversielle bevægelses egne cirkler. Hun

havde ellers artsfæller i en ortodoks surrealist som Vilhelm Bjerke Petersen og i kunstnerne fra den svenske Halmstad-gruppe. Før Anden Verdenskrig brød ud og satte hele det internationale kunstliv på standby, nåede hun at afholde to separatudstillinger.

Luftwaffes surrealisme

Modgangen derhjemme var muligvis den ene af årsagerne til, at hun efter krigen ændrede sit stilistiske tilhørsforhold. For hun lagde surrealismen bag sig. Den anden grund var måske de rædsler, hun nåede at opleve i London under tyskernes bombardement af byen. For The London Blitz, som man døbte Luftwaffes terror mod især den engelske hovedstad, men

SERIE

Glemte kunstnere

Langt den tykkeste bog i kunsthistorien er glemmebogen. Men ikke helt få af de i dag glemte danske kunstnere fortjener at blive husket.

Politikens kunstrektion genopfrisker nogle af de navne - og værker - man ikke er stødt på længe:

Anna Petersen
I dag: Rita Kernn-Larsen
Henrik og Dagmar Starcke

også andre civile mål, kom til at koste over 40.000 civile døds ofre, og Rita Kernn-Larsen så mange af ødelæggelserne på nært hold. Hun følte, at det, der udspandt sig her, overhalede enhver surrealistisk feberfantasi. Det, der på et lærred kunne forekomme nogen at være udslag af kunstnerisk vanvid, blegnede i forhold til det meningsløse og destruktive helvede, som Hitler havde sluppet løs.

Da krigen var forbi, og freden igen havde indfundet sig, rejste Rita Kernn-Larsen tilbage til Paris, og i 1948 tog hun fast ophold i Sydfrankrig i bjergbyen Saint-Jeanet, sammen med sin ukrainskfødte mand, journalisten Isak Grünberg.

Saint-Jeanet ligger 8 kilometer nordøst for Vence i departementet Alpes Maritimes, og der er kun 20 kilometer til Nice og den franske riviera.

I disse omgivelser, hvis naturskønhed nærmest er legendarisk, ændrede Kernn-Larsens udtryk sig i retning af mere konventionelt landskabsmaleri. Hun var deserteret fra kunstens fortrøpper til fordel for et mere dekorativt maleri og - skal det tilføjes - en mere harmonisk tilværelse.

Den skæbne, der blev hendes værker til del, var alt andet end retfærdig og rimelig. Da hun var en ung surrealist, befandt surrealismen sig endnu i strid modvind, og da bevægelsen i årtierne efter verdenskrigen begyndte at møde lidt forståelse, var hun ikke længere surrealist.

Der skulle gå årtier, før hjemlige kunsthistorikere fik øjnene op for Rita Kernn-Larsens tidlige indsats. Man kan roligt sige, at hun først blev anerkendt i Danmark, da surrealismen blev det. Hun havde syv værker med på udstillingen 'Surrealismen i Danmark', som Statens Museum for Kunst daværende direktør Vilhads Villadsen i 1986 lod arrangere i museets haller, og han beskrev også hendes indsats i sit bidrag til Ny Dansk Kunsthistorie i 1995. Samme år arrangerede Randers Kunstmuseum den første retrospektive udstilling kun med hendes arbejder. Isen var ved at blive brudt.

Nu kommer hun igen, endda tofoldt i udstillinger på Gl. Holtegaard og Kunstforeningen Gl. Strand.

peter.michael.hornung@pol.dk

Se Rita Kernn-Larsens kunst på Gl. Holtegaard, der netop har åbnet udstillingen 'Solo: Rita Kernn-Larsen', og fra 15. september, når hun er den ene af tre kvindelige surrealistere på en udstilling i Kunstforeningen Gl. Strand. De to andre er Franciska Clausen og Else Thoresen.

Det starter med en kvinde og ender for fantastisk

Steen Harvig har igen skrevet en sober og realistisk politikrimi fra dagens Danmark.

BØGER

BO TAO MICHAËLIS

Steen Harvig: A.R. Trykværket, 233 sider, 247, 95 kroner. Som abonnent får du 15 pct. rabat i Boghallen, på politikenbooks.dk og bogreolen.dk. Læs mere på politiken.dk/plus

På vej hjem til sit sommerhus i Røsnæs kører en bilist næsten ind i en kvinde, som vakler skrigende midt ude på kørebanen i nattens mørke. Scenen minder med terror og uhygge om den fantastiske begyndelse på film noir-klassikeren 'Kiss Me Deadly'.

Vor rare mand tager hende imidlertid med til huset, men må snart sande, at han

ikke kan få kontakt med hende, og ringer efter hjælp. Hun er med blod på tøjet og traumer i sindet ude af stand til at kommunikere, og kun langsomt finder politiet ud af, hvem den mystiske midaldrende kvinde er.

Titlen 'A.R.' med de to bogstaver, begynder at give mening, men åbner også for flere mord.

Politiet her er igen politiassistent og psykoterapeut Morten Krag i forfatteren Steen Harvigs syvende bog om denne sympatiske normaldansker og middelklassemand med hustru og barn.

Harvigs force er igen at skildre Danmark netop nu i de realistiske ord og fol-

der, som man forbinder med dengang, Anders Bodelsen skrev krimier.

Tintet af psykologi og tematiseret omkring magtmennesker, gerne mænd, som misbruger deres omgivelser, gerne kvinder.

DENNE GANG handler Harvigs virkelighed om arkitekternes verden. Kvinden fra vejen viser sig at være en velberget en af slagsen, som just er i færd med et større projekt for Nordea. Men der er flere arkitekttegnede ugler i den funktionalistiske mose. Hun har en speget fortid. Måske noget halløj med en berømt professor fra akademiet, som går sin fatalt sidste tur

Slutningen er lidt snyderi, spændende makaber, men i mine øjne i hvert fald måske lidt for fantastisk

form for realisme er nævnt. Men i bogens interview med arkitektkvinden minder

ned til søen i nærheden af professorboligen.

Steen Harvig skriver i modsætning til mange af sine krimikolleger i et stilistisk klart og sobert sprog, som aldrig leger med tidens forslidte og fremmede klicheer a la fuck og nice. Bodelsens

hans prosa med sin falske objektivitet og naive satire om dengang, gamle Scherffig hufflettede borgerskabets diskrete charme og gedulgte laster.

Det er gutterne på stationen, Morten og hans spøjse ven Carl med rakkerglassene, samt andre brave strissere, som er de sunde anerkendte m/k. I et univers, som bag sit skin af kreativitet under venstreorienterede PH-lamper på tegnestuer lever i en konstant konkurrenceverden, som mere ligner kapitalisme end kulturradikalisme. Slutningen er lidt snyderi, spændende makaber, men i mine øjne i hvert fald måske lidt for fantastisk.

bo.tao.michaelis@pol.dk

SKRUB AF

SUPERGLADE FØDDER

Sæbeværkstedets nænsomme fodpleje: fodbadesalt, håndlavet pimpstenssæbe og fodbalsam med økologisk olivenolie. Leveres i luksus gavepose af håndlavet fairtrade papir. **Pluspris 174 kr.** Pris uden abonnement 205 kr.

FODFIL

Microplanes fodfil har 95 patenterede to-vejsskær, og er lavet i rustfrit stål. Den fjerner blidt og behageligt den hårde hud, og har et lille opsamlermagasin. Bruges på tørre fødder. **Pluspris 195 kr.** Pris uden abonnement 229 kr.

Køb på politiken.dk/plus eller i Plusbutikken, Vestergade 22, Kbh K.

WELLNESS-HÅNDKLÆDE

Hurtigtørrende vaffelvævet Hand/Hair Towel i 100% øko bomuld. Hvid/grå. 40 x 120 cm. **Pluspris 149 kr.** Pris uden abonnement 185 kr.

HAMPHANDSKE

Håndstrikket fairtrade skrubbehandske af hamp, som giver et mildt, godt skrub, der effektivt fjerner døde hudceller og sætter gang i blodcirkulationen. 18 x 12 cm. **Pluspris 68 kr.** Pris uden abonnement 80 kr.